Етимология на името “Борис”

[коригирана версия 24.I.2023]
Чавдар Ивайлов Георгиев от Враца, България
chavdar.georgiev.66@gmail.com

Първият мъж, който се казва “Борис”, е кāнā́ (владетел, цар, крал) Борис I^ви (852 – 889, †907), Кръстителят на България. Произходът на името е ***иранобългарски/древнобългарски/пра́българ***ски (прабългарският ***не е тюркски*** – той е ***ирански*** език): пра́индоевропейско (Proto-Indo-European = PIE.) акростатично съществително (им.п., ед.ч.) ****bŏl ~ *bḗl*** /(род.п., ед.ч.) ****bél-s*** ***“сила, мощ”*** + PIE.****h₂eu̯k̑-/*h₂iu̯k̑-*** ***“господствам, владея”*** + композитивен суф.****-ó-*** → ****bel-h₂iu̯k̑-ó-s → *belih₂k̑ós “господар на силата”*** → {PIE.****l*** → пра́индоирански/арийски (Proto-Indo-Iranian = PII.)****l/*r***} PII.****barītɕás*** → пра́ирански (Proto-Iranian = PIr.) ****barītsáh*** → пра́българ-ски/иранобългарски (Irano-Bulgarian = IrBg.) ****bɔrīsáh → *bɔrīsá*** → (измес-тване ударението наляво) ****bɔrī́sə → *bɔrī́sə̯ → Bɔrī́s*** – *пряко етимологично родствено (когнат) е* ***староиранското*** *име* **Βαρίσ(σ)ης,** в *еламски* запис **Ba-ir-iš-šá [barisa]** ← староирански ****barīsáh.***

Алтернативна етимология: PIE.****bʰerh₂-/*bʰr̥h₂-*** ***“движа се бързо”*** + су-фикс-удълж.****-u-*** → ****bʰerh₂u̯-/*bʰr̥h₂u̯-*** → ****bʰeru̯-/*bʰr̥u̯-*** ~ ****bʰeu̯r-/*bʰur-*** ***“бушувам, вря; буря”***[1] + PIE.****h₂eu̯k̑-/*h₂iu̯k̑-*** ***“господствам, владея”*** + ком-позитив. суф.****-ó-*** → ****bʰeu̯r-h₂iu̯k̑-ó-s → *bʰeu̯rih₂k̑ós “господар на бурята”*** → PII.****bʰau̯rītɕás*** → PIr.****bau̯rītsáh*** → IrBg.****bɔu̯rīsáh*** → ****bɔ̄rīsá*** → (измес-тване ударението наляво) ****bɔ̄rī́sə → *bɔ̄rī́sə̯ → Bɔ̄rī́s.***

---

[1] ***Schmitt,*** Rüdiger & ***Eichner,*** Heiner & ***Fragner,*** Bert & ***Sadovski,*** Velizar: ***Iranisches Personennamenbuch*** – Band V, Faszikel 5A: ***Iranische Personennamen in der griechischen Literatur vor Alexander D.Gr.,*** Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien 2011, p.160, №119
Pokorny, Julius: ***Indogermanisches etymologisches Wörterbuch,*** B.1-3, Francke, Bern/München 1959-1969, pp.143-145
Rix, Helmut & ***Kümmel,*** Martin & ***Zehnder,*** Thomas & ***Lipp,*** Reiner & ***Schirmer,*** Brigitte: ***LIV Lexikon der Indogermanischen Verben,*** Dr. Ludwig Reichert Verlag, Wiesbaden 2001, p.81
Cheung, Johnny: ***Etymological dictionary of the Iranian verb,*** Brill, Leiden/Boston 2007, p.12
Расторгуева, Вера & ***Эдельман,*** Джой: ***Этимологический словарь иранских языков,*** т.1-6, Восточная литература, Москва 2000-2020 – т.2, стр.106-108
Dolgopolsky, Aharon: ***Nostratic dictionary,*** McDonald institute for archaeological research/ University of Cambridge, Cambridge 2008, pp.288-290, №223
Walde, Alois & ***Pokorny,*** Julius: ***Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen,*** vol.1-3, Walter de Gruyter & co., Berlin/Leipzig 1927-1932 – vol.2, pp.191-192

Kana *Boris I* (852-889, +907)

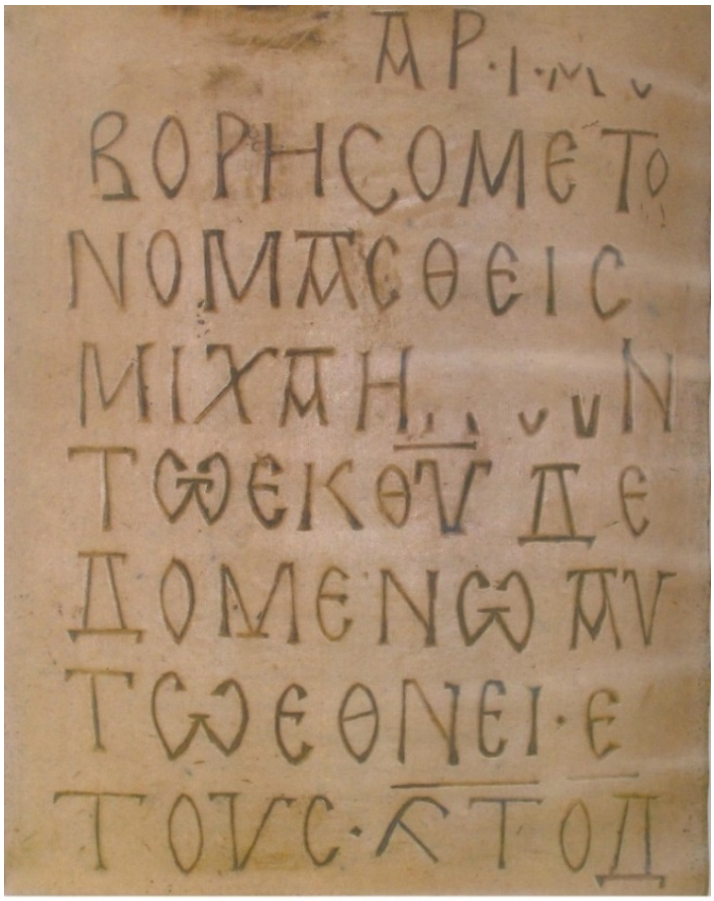

Inscription of Balshi (Albania):
Βορης ο μετονομαςθεις Μιχαη[λ] -
Boris, named (as Christian) Mihail
(6374 = 865 / 866 A.D.)

Bulgaria before the invasion of the Magyars